

До спеціалізованої вченої ради К 70.895.02
у Хмельницькому університеті управління
та права імені Леоніда Юзькова

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук
Потоцького Миколи Юрійовича
на дисертаційне дослідження САНЧЕНКО Олени Ігорівни
«ТЕАТРАЛЬНА ПОСТАНОВКА ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне
право; міжнародне приватне право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. У двадцять першому столітті з розвитком сучасних технологій, форм та способів створення, втілення та поширення об'єктів інтелектуальної власності особливого значення набувають питання визначення напрямків удосконалення чинного законодавства про права інтелектуальної власності. Розвиток та підтримка сфер мистецтва, зокрема театрального, свідчить про необхідність вироблення підходів щодо акцентування уваги на конкретних об'єктах права інтелектуальної власності, важливість чіткого урегулювання відносин у окремих сферах, регламентації відносин прав інтелектуальної власності щодо театральної постановки, визначення правового режиму складових театральної постановки.

Сучасні наукові дослідження оминають своєю увагою комплексне вивчення театральної постановки як результату творчої діяльності, а окремі наукові нароби з цього питання не відображають різноманітність проблем, що можуть виникати при урегулюванні відносин у сфері театрального мистецтва.

Оцінка обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, їх достовірності та новизни. Представлене дисертаційне дослідження є одним з перших в Україні комплексних

досліджень театральної постановки як об'єкта права інтелектуальної власності. Такий підхід дозволив сформулювати авторську дефініцію театральної постановки, визначити сукупність притаманних їй ознак як об'єкту права інтелектуальної власності, охарактеризувати різноманітність театралізованих постановок завдяки виробленню системи критеріїв для їх класифікації, а також визначити відмінності театральної постановки від інших театралізованих явищ.

Структура дисертації обумовлена метою, об'єктом і предметом дослідження. Дисертація складається зі вступу, 3 розділів, які охоплюють 6 підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У першому розділі автор логічно звертає увагу на можливі підходи щодо визначення театральної постановки як об'єкта права інтелектуальної власності, порівнянні ознак театральної постановки, які можна виокремити з законодавчого формулювання та ознаки, які формуються науковцями при дослідженні театральної постановки як об'єкта права інтелектуальної власності. За результатами першого розділу автором надається авторська дефініція «театральна постановка» та формулюється сукупність ознак театральної постановки, які їй властиві на відміну від інших об'єктів права інтелектуальної власності.

У другому розділі наводиться різноманітні класифікації театральних постановок, які об'єднуються завдяки різноманітним критеріям. Авторка особливо відмічає вплив твору (його жанру, виду тощо) та суб'єктів театральної діяльності на класифікацію театральних постановок. За результатами другого розділу авторка формулює єдину сукупність театральних постановок за різноманітними критеріями для класифікації. При цьому вона відмічає відмінності окремих видів театральних постановок, пов'язаних з їх правовою охороною або регулюванням відносин, що виникають у зв'язку з їх створенням та виконанням.

Третій розділ роботи дозволив авторці сформулювати відмінності між театральній постановці та іншими схожими видовищами, що мають ознаку

театралізованості. Крім цього порівняння театральної постановки з іншим складним твором дозволило визначити їх спільні та відмінні риси.

Такий підхід до викладення змісту дослідження завдяки визначеній структурі дозволив логічно та послідовно розкрити тему, всебічно висвітлити значне коло актуальних питань. Дисертаційне дослідження містить низку наукових положень, що мають важливе науково-теоретичне значення і практичну спрямованість. В дисертації використані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання досліджуваних проблем. Усі теоретичні положення були належним чином критично оцінені здобувачем і на цій основі вироблені пропозиції щодо удосконалення чинного цивільного законодавства України.

Дисертаційне дослідження Санченко Олени Ігорівни свідчить про ґрунтовне опрацювання ним чинного законодавства України та зарубіжних країн, спеціальної зокрема й зарубіжної літератури з означеної проблематики. Джерельна база дисертації є достатньою для досягнення поставлених завдань наукового дослідження.

Викладене, зокрема оцінка ступеню обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації є достатньо високим, пропозиції зроблені на належному науковому рівні. Дисертаційна робота виконана згідно встановлених вимог, завершується науковими висновками, пропозиціями щодо удосконалення чинного цивільного законодавства.

Повнота викладу положень дисертації в роботах, опублікованих автором. Сформульовані в дисертації положення і висновки викладено в шістнадцяти публікаціях, з яких: шість наукових статей, із них чотири наукові статті – у фахових виданнях України з юридичних наук, одна у періодичному виданні іноземної держави (Чеська Республіка), одна у науковому електронному фаховому виданні, три наукові статті опубліковані у виданнях, що включено до наукометричних баз, а також десять – тези доповідей на науково-практичних заходах.

Практична і теоретична значимість отриманих результатів дисертаційного дослідження. Дисертація Санченко Олени Ігорівни містить наукові положення, що мають теоретичне та практичне значення. Передусім, воно є першим дослідження у правовій площині театральної постановки як результату творчої діяльності, як об'єкта права інтелектуальної власності.

У роботі є значна кількість сформульованих наукових підходів, висновків та пропозицій, що заслуховують на увагу.

Звертає на себе увагу різноманіття підходів щодо визначення ознаки творчості у театральній постановці, зокрема її розкриття через такі категорії як переважна творча праця окремих суб'єктів творчості, оригінальність елементів зовнішньої або внутрішньої форми, форми чи змісту театральної постановки. Про глибину та всебічність дослідження свідчить також підхід автора до визначення поняття «об'єктивна форма вираження» театральної постановки та вираження її ігровій акторській діяльності, наявності виконавців, обмеженість існування у часі постановки.

Крім цього, безумовно позитивною рисою роботи є визначення специфічних ознак театральної постановки. Автор сформулювала у єдину групу такі ознаки як: синтетичність театральної постановки, різновид видовища, наявність основної ідеї твору, наявність власної назви, наявність змісту, наявність сюжету, підготовча репетиційна робота, глядач як суб'єкт театральної постановки, аксіологічний ефект, технічне (інструментальне) забезпечення, локалізованість виконання, розкрила зміст та прояв кожної з них та довела, що всі вони мають обов'язковий або додатковий характер (стор.73-74 дис.роботи). Авторка підкреслила, що саме запропонована низка специфічних ознак театральної постановки дозволяє відмежувати її від інших театралізованих явищ, які не належать до театральної постановки.

Позитивною рисою роботи є спроба визначити юридично-значущі ознаки окремих видів театральних постановок за якими можна відрізнити їх між собою. Авторка проаналізувала історичні, документальні, фольклорні та інші постановки та визначила особливість (можливість) спотворення

історичних подій, видозміни, використання образу фізичної особи, її імені та прізвища тощо. Ці моменти безперечно є дуже важливими для забезпечення дотримання цивільних прав та інтересів фізичної особи.

Звертає на себе увагу й критичне осмислення положень законодавства та вказівка на необхідність доповнення чинного законодавства у сфері театрального мистецтва нормами, що мають метою врегулювання саме відносин інтелектуальної власності (так зване інтелектуально-правове), а не організаційно-декларативне (стор.18, 165).

Крім цього, авторська вносить пропозиції щодо доповнення чинного законодавства (стор. 166, 178 та інші) в частині урегулювання відносин зі створення та публічного виконання театральної постановки, які є досить розумними та обґрунтованими.

Разом з тим, незважаючи на позитивні риси роботи, ґрунтовне осмислення теоретичних положень чинного законодавства, наукової літератури, матеріалів судової практики, окремі положення роботи потребують певних уточнень або конкретизації, зокрема:

1. При формуванні визначення поняття театральна постановка як об'єкта права інтелектуальної власності, який представляє собою складний видовищний твір, автор, на жаль, аналізує тільки визначення, що існують у науковій літературі та не формує власне авторське визначення «складний твір». При розгляді цього питання доцільно було висловити пропозиції щодо закріплення у законодавстві України переліку об'єктів, які мають належати до складних, особливостей врегулювання відносин щодо їх створення та використання, особливостей забезпечення правової охорони театральних творів як об'єктів права інтелектуальної власності.

2. При дослідженні театральної постановки та особливостей її створення, авторка обґрунтовує, що театральна постановка як особливий твір існує у трьох фазах свого розвитку: додемонстраційній (підготовчій), демонстраційній (виставній) та постдемонстраційній (після завершення вистави), що поєднуються єдиним правовим режимом охорони. Потребує

уточнення юридичне значення виділення цих фаз для окремих учасників театральної постановки, для визначення їх правового статусу, а також відмінностей у правовій охороні театральної постановки на цих фазах, у випадку їх існування.

3. Авторкою обґрунтована пропозиція щодо вдосконалення Закону України «Про театри та театральну справу» у частині чіткого розмежування та визначення особистих немайнових і майнових прав суб'єктів, що приймають участь у створенні театральної постановки (стор. 8 автореферату). Враховуючи кількість суб'єктів – творчих працівників, що приймають участь у процесі створення театральної постановки, бажаним було більш ґрунтовно розкрити перелік цих суб'єктів та визначити особливості врегулювання правовідносин зі створення театральної постановки, що виникають між ними.

4. Автор у роботі аналізує видовища, що мають ознаки театралізованості, але не є театральними постановками. У зв'язку з чим виникає питання чи необхідно відносити щодо створення та публічного виконання таких видовищ закріпити на рівні спеціального закону чи правове регулювання, яке існує сьогодні у повній мірі покриває це питання.

5. Дуже важливим є безперечно проблематика фольклорних постановок, використання фольклору при створенні театральних постановок. На жаль, незважаючи на те, що автор звертає свою увагу на зазначене питання, оминаються увагою норми чинного законодавства, які забезпечують охорону фольклорних творів (стор. 174 дис.роботи). Це питання є дуже важливим у розрізі забезпечення державою охорону прав на фольклор та можливе пред'явлення позовів у випадку спотворення фольклору чи негативне представлення перед глядачами.

6. Серед ознак назви театральної постановки авторка акцентує увагу на її комерційності (стор. 14 автореферату, стор.50 дис.роботи). Разом з цим, не надається відповідь на питання про реальну чи потенційну комерційність йде

мова. Адже не усі театральні постановки створюються з комерційною метою та не завжди їх назва може використовуватися з комерційною метою.

Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку змісту дисертаційної роботи, на її наукову і практичну цінність.

Зміст автореферату повною мірою відображає структуру, хід дослідження, основні положення і висновки дисертації. Автореферат не містить положень, що не увійшли до основного змісту дисертації.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що результати наукового пошуку можуть бути використані для подальших досліджень особливостей надання правової охорони театралізованим видовищам, що не є театральними постановками. Основні положення роботи можуть бути корисними при підготовці підручників і навчальних посібників для студентів вищих навчальних закладів зі спеціальності правознавство, а також при викладанні курсу «Право інтелектуальної власності», «Авторське право і суміжні права», «Колективне управління авторськими та суміжними правами» та інших.

Загальний висновок дисертаційного дослідження. Дисертація *Санченко Олени Ігорівни* є самостійним, завершеним науковим дослідженням, в якому викладені науково обґрунтовані результати, спрямовані на вирішення конкретного для науки права інтелектуальної власності завдання, а саме визначення поняття, ознак та видів театральних постановок як об'єкта права інтелектуальної власності. Викладене свідчить про достатній рівень обґрунтованості представлених дисертації наукових положень, пропозицій та висновків. Дисертація відповідає вимогам щодо висвітлення основних положень дисертації у необхідній кількості наукових праць. Висновкам дисертаційної роботи властива новизна та оригінальність. . Пропозиції, сформовані за результатами дисертаційної роботи можуть бути використані у законодавчій, правозастосовчій діяльності, при вирішенні спорів у сфері театального мистецтва, а також у викладацькій та науковій діяльності.

